

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Pars I. De Testamentis, Codicillis, & ultimis voluntatibus. Pars II. De Hærede, & Hæreditate. Pars III. De Legitima Trebellianica, & aliis Detractionibus

Luca, Giovanni Battista de

Coloniae Agrippinae, 1690

Disc. XXVIII. Romana testamenti militaris. De testamento militari, an hodie sit in usu; An milites nostri temporis gaudeant privilegiis militaribus, & de requisitis dicti testamenti militaris; Et an ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74043](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74043)

scienter præteritas, dum in testamento expressa illarum mentio habita erat ex plenè deductis in materia per *Fusar. de subst. quest. 569. & passim.*

Fortius autem, ac pœnè indubitanter dicta conclusio de subintelligendo istam clausulata codicillarem intrabat in hac facti specie, dum evidenter constabat, quod præteritio aliarum filiarum facta non erat sine causa, & ex defectu paterni amoris, seu ex odio irrationabili, (quibus casibus dubitari potest de conclusione ob deficientem rationem liciti ardoris, vel alteram excusandæ simplicitatis) dum facta erat ex iusto, ac rationabili motivo providendi puellas, quæ non provixæ remanebant, majori auxilio, ac provisione indigentes, utpotè parentibus destitutæ, dum aliæ erant jam benè provixæ cum matrimonio spirituali, & cum congrua dote, dum constabat patrem eas non præterivisse ex odio, quoniam in testamento honorifico tractaverat, eisdem committendo curam, & collocationem dd. fororum, quæ non provixæ remanebant.

Et magis de plano, stante Statuto Urbis 141. per quod disponitur, ut filix à patre vivente cum dote congrua collocata aliud prætere non possit, etiam ratione supplementilegitimæ, rectèque possint præteriri, quoties pater disposuit in agnatos, sub quorum nomine venire alias filias, quoniam etiam femine dicuntur agnatæ, firmavit plenè *Rota in Romana supplemento legitime 22. Junii 1643. coram Cerro post Merlin. de legit. decis. 146. alias decis. 491. part. 9. recent.* Et licet à dicta decisione recessum sit 15. Aprilis 1644. coram eodem decis. 142. post eundem *Merlin. & decis. 267. dicta p. 9.* quod scilicet id intelligatur de agnatis masculis ad agnationis conservationem aptis, atque hæc posterior decisio videbatur probabilior; Attamen si in hoc se decepit *Rota*, multò magis testator, putando id verum, decipi potuit; Ideoque legale rigor ex hoc defectu impugnandi testamenta ob solam non servatam formalitatem à juris subtilitate manantem, mihi nunquam placuit, cum spectari debeat substantia veritatis, & an dicta ratio simplicitatis patris disponentis inter liberos, intret, necnè.

ROMANA TESTAMENTI MILITARIS P R O VELLIS, ET MUTIS, ET ALIIS

Responsum pro veritate in casu postea deciso per Rotam juxta Responsum.

De testamento militari, an hodiè sit in usu, Et an milites nostri temporis gaudeant privilegiis militaribus, ac de requisitis dicti testamenti militaris; Et an intret favor, vel privilegium causæ piæ, ubi hæc non immediatè, sed mediatè vocata est.

SUMMARIUM.

F Acti series.
Resolutio causæ.

- 3 An privilegia militaria competant militibus nostri temporis.
- 4 De ratione, ob quam militibus concedatur testari sine solemnitatibus.
- 5 Quæ proprie sint privilegia militaria.
- 6 De defectibus qui attenduntur in testamento militari, & qui non.
- 7 De testamento militis, muti, & surdi, an valeat.
- 8 Non procedit testamentum militare, ubi constructum est extrà castra.
- 9 Et quid ubi in castris.
- 10 De eodem, & quando sublineatur testamentum militare.
- 11 De testamentis militum Hierosolymitanorum ex licentia M. Magistri.
- 12 Quod isti, & alii milites gaudeant privilegiis antiquorum militum.
- 13 De militibus existentibus in arce.
- 14 Quando sit dispositio pia.
- 15 An privilegia piæ causæ procedant, ubi causæ piæ est mediatè vocata.

DISC. XXVIII.

Accessurus Antonius Vellius Romanus ad bellum, quod tunc vigeat inter Sedem Apostolicam, & aliquos Italiæ Principes, schedulam testamentariam propria manu in ipsa Urbe conscripsit, de mense Februarii 1642. deindeque, cum in exercitu Pontificio existente in Lombardia, esset tribunus, vel dux unius cohortis, de mense Martii anni sequentis, infirmatus in civitate Ferrariæ ubi obiit à latere, vel tergo ejusdem schedulæ, eandem voluntatem ratificare, atque confirmare professus est; In dicta verò schedula continebatur institutio cujusdam conjuncti, post cujus mortem voluit, ut erigeretur commenda ordinis militaris S. Jo. Hierosolymitani, quæ esse deberet de jure patronatus familiæ; Quare sequuta morte testatoris, & postea etiam substituti, consulsus fui, an hoc testamentum substineretur, vel potius factus esset casus intestatæ successionis, meumque votum fuit, ut testamentum ad causas prophanas non substineretur, non obstante, quod conditum esset à milite, cum requisita testamenti militaris non concurrerent, benè tamen substineretur pro erectione dictæ Commendæ utpotè ad piæ causæ; Ideoque venientes ab intestato, ex quorum forsitan parte suppressis nominibus consulsus fui, malum jus foverent; Cumque, dicta Religione non curante hæreditatem cum dicto onere, factus esset locus facultatibus Fabricæ Sancti Petri, proposita causa in *Rota coram Cerro sub die 22. Martii 1656.* in omnibus juxta votum responsum fuit, ut patet ex *decis. 150. part. 12. recent. repetit. post Zuff. de legitim. process. decis. 27.* quamvis ego in causa non scripserim.

Distinguebam igitur in Responso desuper dato questionem in duas inspectiones; Unam scilicet, secluso favore causæ piæ, terminis testamenti militaris, quamvis de prophana dispositione ageretur, Et alteram attento dicto favore causæ piæ substitutæ, an ex eo quod dispositio non esset immediata, sed mediata, ille intraret, necnè.

Quatenus pertinet ad primam; Respondi, quod licet apud Scribentes non modica sit questio, an ea privilegia, quæ in jure civili militibus nostrorum temporum, ex ea dubitandi ratione, quod non sint in usu antiquæ, juramenti, ac cinguli, aliæque solemnitates, ex iis quæ pro utraque sententia habentur apud *Zoannet. in tract. de Romano Imper.*

Imper. num. 51. & seqq. Vir. decif. 491. latè Mastrill. decif. 173. Cagn. in tract. de dedito & c. q. 8. Apont. de potestate Proreg. tit. de assens. Reg. §. 7. num. 41. & seqq. Attamen quidquid sit ad alios effectus, aliaque privilegia; Quatenus tamen pertinet ad istud testamenti desiderantur, magis communis, ac recepta est affirmativa, ut admittitur per supra allegat. præsertim apud Vir. & Mastrill. apud quos cæteri, cum aliis cumulatis per duos modernos Morales, Dian. par. 7. tract. 6. resol. 42. & Boss. tom. 2. oper. moral. tituli 1. de testamen. militar. §. 3. num. 40. & in hujus causæ decisione, & apud Merlin. decif. 806. num. 5. & seqq.

Et quidem merito, ob rationis identitatem, dum ad instar eorum, quæ habemus in testamento ad pias causas, vel in illo patris inter liberos, istud non est propriè, ac verè privilegium, quod dicitur prius legem, à qua exorbitet, sed est fundatum in congrua ratione necessitatis, quod scilicet in castris, atque in belli conflictu, (quando ut plurimum violenta mors contingit, quæ licet in militibus semper imminens, à militum tamen mente, magis quam ab aliis distare solet, cum hujusmodi cogitatio timidus, ac viles reddere solet) solemnitates à jure inducæ adhiberi non possunt, unde aliàs esset militibus adimere facultatem disponendi de bonis suis, eosque reddere intestabiles.

Privilegia etenim dicuntur etià in hac testamentaria materia, ea, quæ (paganis denegata), tanquam per speciem prærogativæ, ex ratione militaris simplicitatis, militibus conceduntur, adimendi, vel dandi directam hereditatem codicillis, sive faciendi eas directas substitutiones, quæ aliis denegantur, aut salvandi testamentum à ruptura, seu ab inofficiositate ratione præteritionis, cum similibus; Licet enim hujusmodi etiam privilegiorum respectu intreret penè eadem ratio, quod scilicet in castris non habeantur prompti periti I. C. vel Notarii, cum quorum consilio solemnitates, ac formulæ à jure præscriptæ adhiberi possint, attamen eadem ratio intrare quoque deberet in iis, qui in villis, & parvis locis testantur, in quibus eadem penuria habetur, quod etiam in plerisque locis, quæ Civitatis titulum, & Cathedralis præminentiam habent, præsertim in Italia, praxis docet, & tamen id non sufficit, unde propterea remanet privilegium, quamvis probabilis rationis habeat fomentum.

Ubi igitur dicta ratio militaret, tunc dicebam, quod ista schedula testamentaria sufficeret, quamvis nullo teste munita sit, quoties tamen utraque veritas, ac perfectio naturalis concurrat, materialis scilicet, & de facto, quod per legitimam recognitionem constet, quod à testatore scripta, vel subscripta esset, & formalis, quia nempe, saltem adminiculativè constet de perfecta, ac determinata voluntate redacta ad actum testandi, adeo ut dici non valeat, quod ea scriptura confecta esset tanquam præparatoria futuræ, atque indeterminatæ adhuc ambulantis voluntatis, juxta ea quæ de testamento ad pias causas, vel de altero indulgatorum, in præcedentibus pluries habentur, cum absque dubio militare privilegium, hujusmodi defectus, utpotè juris naturæ non suppleat; Eis autem cessantibus, sola schedula, ad instar testamenti ad pias causas, vel patris inter filios, ad indulgatarum sufficit, ex plenè deductis in dicta hujus causæ decif. 150. par. 12. recen. aliàs decif. 27. post Zuff. & per dictos Morales Dian. & Boss. ibidem allegatos, ac passim.

Card. de Luca P. I. de Test.

Et de naturalibus defectibus à militari privilegio non supplendis latè colligit elaboratus Rubens de testam. ad pias causas, cap. 44. ex num. 81. ad 164. occasione agendi de testamento condito nutu, ac signis, & an miles mutus, & surdus testari valeat, ubi juxta consuetas (eruditatis tamen) digressiones, plura deducit circa antiquæ militiæ præcepta, & instituta.

Verum in hac facti specie dixi, quod præmissa omnia cessabant ex defectu applicationis, ideoque istud testamentum ex hoc capite sustineri non poterat in concernentibus profanas dispositiones, & quatenus inter testamentarios, ac legitimos intestatos questio esset, quoniam prima schedula conscripta erat in Urbe, priusquam ad bellum testator accederet, actus autem confirmatorius sequutus erat in Civitate Ferrariensi, ideoque extra castra, & belli conflictum, & consequenter adaptabilis non erat ratio, cui hæc prærogativa innixa est.

Quinimò etiamsi extra Civitatem id sequeretur de tempore quo exercitus est (ut dicitur) sub pavilionibus, atque milites sunt quidem prompti ad horam sumere arma, & pugnae accincti, attamen hostis non est in conspectu, neque belli acies imminet, sed in otio ibi permanent solum parati, cum tunc magis promptus testium qualificatorum numerus habeatur, quam habeant infirmi in Civitatibus, ac locis inhabitatis, hinc proinde id nullatenus admittendum videtur, cum ita cesset unica, & præcisa ratio.

Et quamvis apud Merlin. dicta decif. 806. numer. 11. firmetur, quod sufficiat ut milites in castris terrestribus, vel maritimis parati sint pugnare, non tamen cessante actuali conflictu, vel saltem provocatione ad bellum, adeo ut imminet eadem ratio non prævisæ necessitatis, vel celeritatis, id non videtur habere probabile fundamentum, quoniam etiam in triremibus eadem personarum, major, magisque prompta copia habetur, ubi dicta ratio non urgeat; Aliàs etenim milites Hierosolymitani habentes testandi facultatem (quæ per M. Magistrum de patrimonialibus concedi potest, ac de facili solet, ex deductis per Rot. dec. 15. par. 11. recen. & in aliis). vel aliarum solemnium militiarum ecclesiasticarum, vel piarum professores, de quibus plenè agitur sub tit. de jurisdict. disc. 92. ita semper, ac ubique testari possent, dum in istis plurium opinio est, ut videant antiquorum militum privilegia, eò quia licet non sint in actuali expeditione, attamen ex eorum instituto semper parati sunt pro fide mortem subire, ac pugnae accincti remanent, ut per Apont. cons. 14. num. 1. Gamm. dec. 365. Capobl. de Baron. fragm. 1. num. 77. cum aliis supra allegatis; (Quæ tamen obiter deducebantur, maturum judicium desuper non efformando, utpotè extra casum controversiæ); Et de militibus exilentibus in acie, necnè, ad aliud propositum aliqua habentur sub tit. de jurisdict. disc. 32. ubi concordantes.

Quia verò jam sequutus erat obitus primo instituti, ac propterea factus casus substitutionis ad favorem sacre Religionis Hierosolymitanæ pro erectione commendæ, hinc proinde dixi, testamentum sustineri debere favore piæ causæ, ex pluries deductis in præcedentibus; Nil obstantè, quod commendæ annexum esset jus patronatus activum, vel passivum favore illorum de agnatione, cum id tanquam accigens, progressu temporis quoque defecturum, non alteret substantiam dispositionis, neque tollat pietatem, ut advertitur supra disc. 17. & seq. & in hujus causæ decif. 150. sub num. 26. par. 12. recen.

De LUCA
de
testamentis
et c.

Quæstio autem, an ea, quæ in testamentis ad pias causas disposita sunt, procedant, ubi pia causa, non directè, ac immediatè, sed obliquè, ac mediatè vocata est, percutit casum, in quo adhuc pendeat conditio, aded ut agatur de intermedio commodo personæ privatæ, explendè deductis per *Bellon. jun. conf. 84. n. 34. & seqq. Add. ad Buvatt. decis. 475. & sub iii. de legitim. & detraction. secus autè ubi jam factus est casus, unde propterea jus piæ causæ remanet certum, ac immediatum, ex relatis in dicta hujus causæ decis. 150. par. 12. recen. num. 26.*

TVDERTINA
TESTAMENTI DE APTIS
AD PETITIONEM
HIPPOLYTÆ DE APTIS.

Responsum pro veritate.

De testamento condito per mulierem sine solemnitatibus à Statuto requisitis, an valeat, ubi est inter liberos; Et quatenus sic, an substineatur quoad substitutiones, & onera; Et quid ubi mulier est forensis sequens domicilium viri, ubi tale Statutum viget; Et an juramentum, vel renunciatio Statuti aliquid operetur.

SUMMARIUM.

- 1 **F** Acti series.
- 2 De Statuto Tudertino super forma testandi.
- 3 An valeant Statuta restringentia libertatem testandi.
- 4 Distinguitur an Statutum exigat solam præsentiam, & ubi exigit etiam consensum.
- 5 Mulier forensis acquirit civilitatem viri.
- 6 Statutum prohibens testari mulieribus quando conveniat forensi nupta in loco Statuti.
- 7 Contrarium verius, & num. 14.
- 8 Quando appellatione civium veniant etiam cives fidei.
- 9 De casu mixto non veniente sub dicto Statuto.
- 10 An Statutum capiat actus juratos.
- 11 Quod non capiat testamentum gestum in loco exempli pro.
- 12 Testamentum inter liberos non subjacet tali Statuto.
- 13 Testamenta bene, & prudenter ordinata non subjacent his Statutis.
- 14 De conclusione de qua num. 6. & 7. & de cautela adhibenda.

D I S C. XXIX.

Comitissa Todeschina de Mariscianis Urbevetana, dissoluto primo matrimonio, per mortem Pauli Ranerii Perulini, ex eo superstitite Ludovico unico filio, secundas contraxit nuptias cum Comite Tiberio de Aptis de Civitate Tuderti, ubi cum viro tunc vi-

vente domicilium habens, testamentum condidit, in quo relicto jure institutionis dicto Ludovico primi matrimonii filio quibusdam bonis in territorio Perusino existentibus, hæredes universales instituit filios masculos ex hoc secundo matrimonio procreandos, quibus non natis, vel defectis, instituit Hyppolytam, & Violantem filias ex eodem secundo matrimonio procreatas, eum substitutione, Vel ad favorem filiorum, seu unius earum, Vel ad favorem dicti Ludovici (cum facti nota præsupponeret onus substitutionis, sed non exprimeret ad cujus favorem); Sequuta verò morte testatrix in statu viduitatis ob dicti secundi viri prædecessum, nullis ex isto superstitis masculis, præfatæ Hippolyta, & Violantes, se simpliciter matris hæredes enuanciantes, nulla facta mentione, an essent ex testamento, vel ab intestato, hæreditatem diviserunt.

Cum autem per Statutum Tudertinum *rubr. 54. distinct. 2. & in novis Reformationibus rub. 22.* disponatur sub decreto irritanti, ut mulier non possit facere contractus, testamentum, vel codicillos, absque certis ibi præscriptis solemnitatibus, sine quibus (prævia renunciacione dicto Statuto, adhibitoque juramento) istud testamentum conditum fuit; Hinc dubitatum fuit, an ob hujusmodi solemnitatum defectum illud corrueret, aded ut testatrix ab intestato potius defuncta censenda esset; Atque super hoc pro veritate consultus, respondi, ut sequitur.

Sentio difficultatem contrà prætendentem testamenti invaliditatem; Quidquid enim sit de quaestione, an hujusmodi Statuta ut potè adimtia, vel restringentia testandi libertatem valeant, nec ne, super quo puncto *Rota in Viterbien. hæreditatis 4. Martii 1641. coram Ghislerio, impress. decis. num. 5. & sequen. par. 9. recen.* sequi visa est opinionem tenentium, quod non valeant, deinde verò sub die 18. Martii 1642. coram eodem, declarando ex aliis fundamentis testamentum validum, remansit anceps in hoc articulo, quem indecisum reliquit.

Attamen admittendo etiam tanquam veriozem alteram opinionem, quam censo in isto Statuto ex ejus circumstantiis probabiliozem, dum non exigit viri, vel conjunctorum consensum, ut exigit Statutum Viterbiense, de quo agitur in allegatis decisionibus, sed solum præsentiam, idè quæ cessat præcipua ratio dubitandi, aded ut intret *conf. 88. Angel. & sequacium*, de quibus in allegatis decisionibus, cum per hanc distinctionem de facili videatur locus esse conciliationi, ut habetur in *Spoletana testamenti disc. sequen.*

Adhuc cessare videtur hujusmodi statutariæ dispositionis applicatio, dum testatrix non est Tudertina, sed Urbevetana, ideoque nimium dubitari potest de illius comprehensione; Licet enim pro ratione dubitandi dici posset, quod mulier forensis translata ad patriam viri, istius domiciliaria efficiatur, atque civilitatem acquirat, quam etiam in statu viduitatis retinet, ex iis, quæ antiquioribus allegatis plenè habentur apud *Gabr. conf. 29. lib. 2. Altograd. conf. 97. lib. 1. Surd. decis. 330. post. 4. volum. consil. ex num. 9. Thef. decis. 123. Rovis. decis. 75. & super pragm. 1. de cessione bonorum num. 5. Demarin. resol. 22. lib. 1.*

Et in individuo consimilis Statuti Affinatis prohibentis mulieri testari sine certa solemnitate, ut conveniat etiam mulieri origine Perusina, quæ nupta sit viro Affinensi *Bald. conf. 139. lib. 5.*; Et de